Tarkastusvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan yhteinen kuuleminen

Rakennusten kosteus- ja homeongelmat

tiistaina 20.6.

Tuija Brax, Sydänliiton pääsihteeri

Pyydetty noin viiden minuutin puhe edellisen tarkastusvaliokunnan mietinnön jälkeisestä tilanteesta

Mikä kaikki on ainakin parantunut?

- Ongelman suurusluokan ymmärtäminen
- Ongelman moninaisuuden ymmärtäminen
- Vastuun pakoilun vähentyminen
- Lukuisat yksittäiset useiden eri ministeriöiden oikeat toimenpiteen eduskunnan ponsien vuoksi, (joista 13.10 2016 päivätty muistio kertoo jo paljon ja josta tiedän tänään kuultavan lisää).

Jäljelle jäävät huolet?

Kun katsoo vuoden 2013 tarkastusvaliokunnan mietintöä ja siitä käyttämääni puheenjohtajan esittelypuheenvuoroa, voi tuolloiset päällimmäiset huolet ehkä tiivistää seuraaviin kysymyksiin:

- Kun asia kuuluu lähes kaikille ministeriölle, monille keskusvirastoille ja kunnille, yrityksille ja maallikoille, niin kuuluuko se kunnolla kellekään ja ennen kaikkea, johtaako ongelman ratkaisua kunnolla kukaan?
- Kun on kyse valtavasta määrästä lainsäädäntömuutostarpeita, tutkimustarpeita, koulutustarpeita, asenteiden muutostarpeita ja ennen kaikkea investointitarpeita, laittaako yksikään toimija tähän oikeasti aivan eri mittaluokan panoksia kuin aiemmin? Voiko käydä niin, että sisäilmaongelman korjaaminen pääsee samaan kategoriaan kuin harmaan talouden torjunta tai lainsäädännön laadun parantamine, että ne kiinnostavat joka vuosi enemmän oppositiota kuin hallitusta riippumatta poliittisista asetelmista?

Huolista ensimmäiseen voi vastata sikäli huojentuneena, että hallitus on selvästi nimennyt ympäristöministeriön koordinoimaan kaikkien ministeriöiden toimia. Huolesta jää jäljelle ns. natsojen riittävyyden ongelma, jonka voisi ehkä pukea asuun, mitä sitten, jos yksittäinen ministeriö jättää asioita puolitiehen tai peräti heittäytyy tarkoituksella passiiviseksi. Yllä mainitun muistion yksittäiset sanamuodot ja esim. oikeusministeriön aikeiden vähäisyys antavat aihetta ainakin jättää kysymyksen vielä ilmaan roikkumaan.

Huolista jälkimmäinen on selvästi ensimmäistä suurempi. Tarkastusvaliokunnnan taannoiset arviot tarvittavasta lisärahasta päiväkotien, koulujen ja sairaaloiden korjaamiseksi eivät ole saaneet mittaluokaltaan mitenkään oikeankokoista vastakaikua sen koommin edelliseltä kuin nykyiseltäkään hallitukselta.

Lopuksi pätevyysvaatimuksista ja tutkimustarpeista

Tarkastusvaliokunta esitti taannoin eduskunnalle peräti 14 pontta hyväksyttäväksi ja valtioneuvostoa velvoittavaksi. Niitä kaikkia en ehdi tässä käsitellä. Päällekkäisyyksien välttämiseksi sovimme vielä seuraavan puhujan, professori Kari Reijulan, kanssa, että hän kommentoi omassa osuudessaan terveydenhoidon haasteita. Näillä reunaehdoilla nostan lopuksi esiin yksittäisistä ponsista asiantuntijoiden pätevyyden ja tieteellisen tiedon hankkimisen ja käyttämisen puutteet.

Kun tätä seminaaria varten yritin rakennusalaa aika hyvin tuntevalle tutulleni ja uudelle kuntapäättäjälle selittää, mitä kaikkea eri ministeriöt ovat jo tehneet eduskunnan ponsien jäljiltä, hän kysyi, tietäänkö hän nyt tavallisena asunnon ostajana/ myyjänä tai päättäjänä, että kuka on pätevä asiantuntija?

Tulette tänään kuulemaan joistakin uudistuksista, jotka hieman johtavat kohti sitä tilannetta, että joku päivä voin ehkä vastata, että kyllä, nämä ja nämä ammattilaiset ovat päteviä. Mutta se päivä ei ole vielä lähelläkään, että kehtaisin väittää, että nyt aloitetut sinänsä hyvät uudistukset olisivat johtaneet tilanteeseen, että maassa olisi riittävästi ihmisiä, joiden puoleen kääntyä ja joista voisi yhtenevin kriteerein sanoa, että he täyttävät sisäilma- ja homeongelmien osalta pätevyysvaatimukset.

Yksi tarkastusvaliokunnan mietinnön johtopäätöksiä oli, että sisä- ja homeongelmien synnystä, merkityksestä ja poistamisesta on paitsi keskenään ristiriitaisia väitteitä myös valtavasti tietoaukkoja. Valiokunta paheksui selkein sanoin tiedonpuutteen peittelyä niin rakentamisessa, korjaamisessa kuin oireilevien ihmisten auttamisessakin.

Kun ongelma on valtava niin kansataloudellisesti kuin – terveydellisestikin ja kun tutkimuksen tarve on ilmeinen, on vaikea löytää perusteita sille, ettei alan tutkimukseen olen satsattu monin kerroin nykyistä enemmän. Tässä ei ole kyse vain yleisestä tutkimusleikkausten kritiikistä vaan erityisestä tutkimusleikkausten ja suuntaamisen kritiikistä.

Onneksi olemassa olevaa tietoa on kuitenkin valiokunnan edellyttämällä tavalla kerätty ja analysoitu. Esim. kosteudenhallinta. fi ja kuivaketju10.fi sivustot ovat hyviä. Ja useat yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat tehneet voitavansa tarpeellisten tutkimushankkeiden käynnistämiseksi. Vast ikään törmäsin VTT:n vielä rahoitusta vailla olevaan hankkeeseen kartoittaa rakennusten homeriskit erilliseen homeriskitietokantaan, mistä koituisi todennäköisesti suuri pragmaattinen hyöty rakennusten hoidossa ja korjaamisessa sekä jatkotutkimukselle tietopohjaan. Pidän myös välttämättömänä saada tutkittua tietoa siitä, miten asukkaat normaalisissa arjessa osaavat asua tulevaisuuden nolla- tai jopa plusenergiataloissa.